

Sabel

Ondernemersgeslacht te Zaandam in de 19e en 20e eeuw. In 1867 kwam August Wilhelm Friedrich Zabel (1844-1917) in deze streken, zoon van Gottlieb Zabel en Henriette Jenz uit Mlijkovel Kosjesen in Polen. De Zabels waren begin 18e eeuw van Zweden naar Polen getrokken en August vocht voor Pruisen bij Koniggratz. Hij was op weg naar Amerika, maar kwam in Nederland andere Polen tegen, die

door de crisis gedwongen waren te repatriëren. Hij besloot in Holland te blijven en vond werk als grondwerker bij de aanleg van het [Noordzeekanaal](#). Met zijn technische aanleg bracht hij het vervolgens tot stoker, machinist en hoofdmachinist op de baggermolens.

Toen het kanaal klaar was trouwde hij en vestigde hij zich aan de [Zaan](#). Hij vond een baan op een [houtzagerij](#) en leerde zichzelf in de avonduren lezen en schrijven. Daarna begon hij een rasecht familiebedrijf dat nooit meer dan drie aandeelhouders kende en er als NV nooit een commissaris op nahield.

In 1876 opende August Sabel een winkel in machinebehoefden, olie, kruidenierswaren en gedestilleerd. Overdag werken op de houtzagerij en 's avonds bedienen in de winkel was niet vol te houden en daarom zegde hij zijn baan op. Hij bouwde zijn zaak verder uit en werd agent van Pfaff naaimachines en importeur van gereedschapsmachines. In 1886 kwam een fabrieksgebouw aan de [Westzijde](#) gereed.

Was August Sabel toch vooral een handelaar, zijn zoon Teunis Sabel (1874-1936) breidde de fabricage sterk uit. Hij werd in 1902 enig firmant en wist door enorme werkkraft, degelijke handel en wandel en openhartig optreden veel respect af te dwingen. Hij was actief betrokken bij de [Centrale Ambachtsschool](#) van de Zaanstreek, de technische school die later naar hem werd vernoemd.

Olie in brand

Maandag 15 maart 1910 moesten, op die van 't Kalf na, alle gemeente- en vrijwillige spuiten dienst doen bij een [hevige brand](#), even voor drie uur in de pakhuisen van fa. A.W. Sabel tegenover de Westzijderkerk. Meesterknecht S. was op de binnenplaats bezig, volgens een procédé van de heer Sabel, sneldrogende lijnolie te verwarmen in een grote gemetselde bak, zodat van overkoken geen sprake kon zijn. Plots zag S. de olie in brand staan. Hij trachtte het onheil met zakken krijt te voorkomen, doch het vuur verspreidde zich met ontzettende snelheid en vond in de partijen olie, lak, poetskatoen en terpentijn een gretig voedsel.

In korte tijd stond het pakhuis in brand. De brandweer schonk extra aandacht voor de bescherming van omringende percelen, die tamelijk veilig stonden, terwijl de wind westelijk, richting Zaan was.

Weldra sloegen vlammen naar het drie verdiepingen hoge pakhuis over, waarin een grote hoeveelheid olie. Ontzaglijke rookwolken stegen voortdurend op, het vuur greep zo woest om zich heen, dat ook het pakhuis van Simon de Wit gevaar liep. Door geregelde bespuiting bleef dit behouden en werd uitsluitend waterschade geleden. Zijn schuithuis werd door een omvallende muur heerlijk gehavend. Overigens beliepen de belendende percelen waterschade.

In de tuin van J. v. d. Stadt werd een schuur gedeeltelijk vernield, terwijl omliggende terreinen in moerassen werden herschapen. Tegen 6 uur was het gevaar geweken. De schade werd gedekt door verzekering op beurspolis. Boeken en brandkast-inhoud waren gered, al 't andere werd vernield. Tot diep in de nacht werd water gegeven, niettemin rukte de brandweer dinsdagavond zes uur uit, nadat zich eensklaps een geweldige rookkolom verspreidde in een bijzonder eigenaardige vorm boven de gemeente wat sommigen aan een zeldzaam voorkomend natuurverschijnsel deed denken.

De fabriek werd in 1896 en 1901 uitgebreid; in 1910 werd een gasmotor geïnstalleerd en in 1916 volgde elektrificatie. In 1916 kwam de eerste zoon, [August Willem Sabel](#) (1899-1980), in de zaak. Hij had een uitgesproken organisatie- en handelsgeest. In 1923 volgde zijn broer Cornelis Sabel (1904-1949), die meer technisch aangelegd was.

De firma A.W. Sabel werd in 1929 omgezet in de NV Maatschappij ter voortzetting van A.W. Sabel, met vader Teunis en zijn twee zonen als directeuren. In 1942 kon een eenvoudiger naam worden gekozen: A.W. Sabel NV. Sabel was toen bekend als fabrikant van verf, smeermiddelen en drijfriemen.

Eind jaren '60 was Sabel nog één der sterke verffabrikanten. Er was een scherpe concurrentie in de verfbranche, maar het bedrijf aan de Westzijde wist in 1966 en 1967 een omzetstijging en een verhoging van de nettowinst te bereiken. In maart 1969 werd de fusie met Paulussen Lakfabriek NV te Den Haag aangekondigd. De voornaamste reden was de noodzaak tot schaalvergroting, die in de verfwereld sterk speelde. Ook concurrenten fuseerden. Door de fusie ontstond een bedrijf van 120 werknemers; de 40 Haagse werknemers kwamen naar Zaandam. De gezamenlijke directie bestond uit de heren T. Sabel en H. Münninghoff. In 1973 ontstond de naam Sabel-Paulussen Lakfabrieken bv, die

in 1977 werd veranderd in Sabel Coatings bv.

Medio 1974 nam deze onderneming de verfbelangen van Oosterveld en Romijn over. Eind 1974 werd Jan Dekker Verffabrieken N.V. ingelijfd, begin 1975 de N.V. Verffabrieken Jan Visser, leverancier van vooral plamuur (Drie Molentjes). In 1980 werden de panden aan de Westzijde verkocht en verhuisde Sabel naar Hoorn.

In 1980 werd een nieuwe fabriek in Hoorn gebouwd: oppervlak 3400 m². Ook de Eenhoorn in Hoorn werd nog overgenomen, maar omstreeks deze tijd was de financiële situatie uitzichtloos en eindigde dit, de fabriek was nauwelijks in productie, in een mislukking. Schaepman Zwolle zette de productie in 1982 voort. De productlijn LBH wordt sindsdien gevoerd door [Van Wijhe Verf](#), ook uit Zwolle.

A. W. Sabel Tzn. in de plaats van den heer De Vries in de T.C. Tot aan de eerstvolgende algemene vergadering zal de heer Sabel het waarnemend voorzitterschap der T.C. bekleden.

De bedrijfspanden aan de Westzijde werden na het vertrek van de verffabriek gekraakt, terwijl ook de kunstenaarsvereniging Het Oog van Zien er een plaats vond. Eind jaren '80 werden de panden

tenslotte ontruimd en onmiddellijk daarna gesloopt. Op het braakliggende kwam een nieuw pand van de gemeentelijke Muziekschool.

[economie](#)

From:

<https://www.zaanwiki.nl/encyclopedie/> - **ZaanWiki**

Permanent link:

<https://www.zaanwiki.nl/encyclopedie/doku.php?id=sabel>

Last update: **2018/04/13 00:28**

